

Kreybig Lajos
1879 – 1956

Közel egy emberöltő telt el azóta, hogy eltávozott az élők sorából és ez elegendő nagy idő ahhoz, hogy egy élet eredményeit kellőképpen értékeljük, leválasztva azokat a véleményeket, amelyeket a személyiség közvetlen hatása pro- vagy kontra módosított, azokról, amelyek maradandó értéket igazolnak. Különösen hatékony egy olyan 23 éves periódus szűrőhatása, amelyben a mezőgazdaságban, valamint az ezzel kapcsolatban álló minden tudományágban, oly nagy haladás következett be, mint ebben a két és fél évtizedben. Ma már világosan látjuk, hogy a mezőgazdasági termelés irányítását, a talajtani és az agrotechnikai tudomány jelenlegi helyzetét KREYBIG LAJOS munkássága milyen nagymértékben befolyásolta.

Ahhoz, hogy megértsük és az utókor számára példaként állítsuk munkásságát, az elemzés eszközához kell nyúlnunk. A követendő példa csak akkor lehet meggyőző, ha a tények felsorolása és csoportosítása mellett a miértekre is választ keresünk. KREYBIG LAJOS esetében a megértéshez akkor jutunk közelebb, ha abból a tényből indulunk ki, hogy személyében a katonai nevelés, a kémiai alapképzettség és a növénytermesztési gyakorlat elemei ötvöződtek.

Életútját követve láthatjuk, hogy katonatiszti családból született 1879. december 23-án Nagyszebenben. Katonai középiskolát végzett, majd Bécsben a Katonai Műszaki Egyetem tűzértségi szakát 1901-ben fejezte be. Ezután katonai szolgálatot teljesített 1906-ig, amikor baleset érte, minek következményeként nyugdíjazták a katonaságtól. Ambíciója azonban nem hagyta nyugodni és különböző hivatali munkakörök ellátása után, harmincéves korában elkezdte tanulmányait a Budapesti Műegyetem Vegyészmérnöki Karán, ahol 1912-ben kapott oklevelet, majd 1913-ban műszaki doktorátust.

A világháború kitörésekor önkéntes harctéri szolgálatra jelentkezett és mint ütegparancsnok repülőgépről derítette fel a célt. A háború vége felé a honvédség vegyész tudását vette igénybe, amikor egy hadigár építését és igazgatását bízta rá. A háború befejezése után felesége családjának birtokán gazdálkodott Abaújban, majd amikor ezt eladták Cserhátsurányban folytatta a mezőgazdasági termelést és a kísérletező-, kutató munkát.

Ez a három ténycsoport hatott egész élete folyamán. Így érthetjük meg a térképezéshez való hozzáértését, a légifelvételek korai alkalmazását a mezőgazdasági kutatásokban, másrésről a fegyelmet, a határozottságot és a szervezőkészséget.

A kémiai tudás alapozta meg azt a vizsgálati rendszert, amelyet a talajtani és trágyázási kérdések megoldásához kidolgozott. A növénytermesztő tapasztalata formálta gondolatvilágát, melyben minden a növény, a termés érdekében történt és ez alakította ki életének vezérfonalát, a biológiai szemléletet. Mindezek természetesen mindenkor együtt jelentkeztek tetteinek motíválóként és a tudományos célkitűzéseit, majd eredményeit ezek különböző aránya, valamint a társadalmi szükségyszerűség együttesen szabták meg.

Kiemelkedő eredményei közül az ország átnézetes talajismereti térképezésének megszervezését és irányítását kell elsőként megemlíteni. A felvételek 1934-től kezdődtek és tulajdonképpen 1944-re be is fejeződtek, azonban a háborúban több térképlap anyaga megsemmisült. Így a hiányok pótlása csak 1951-re fejeződött be, amikor is az egész ország területéről rendelkezésre álltak a részben nyomtatott, részben kéziratos térképlapok, jegyzőkönyvek és magyarázók. Ezzel az első olyan ország lettünk, melynek területéről 1 : 25 000-es részletességgel, egységes elvek alapján készített talajtérképek rendelkezésre állottak. Ezeket a térképlapokat, a bennük rejlő adatokat ma is használjuk és minden további — részletesebb, — vagy szintetizáló — talajtérkép szerkesztő munka nem nélkülözhetette mint kiinduló forrásanyagot.

A térképezés irányítása, az egyes felvételezők ellenőrzése, majd az elkészült térképlapok feldolgozása, alapozták meg az ország egész területére vonatkozó talajismeretét.

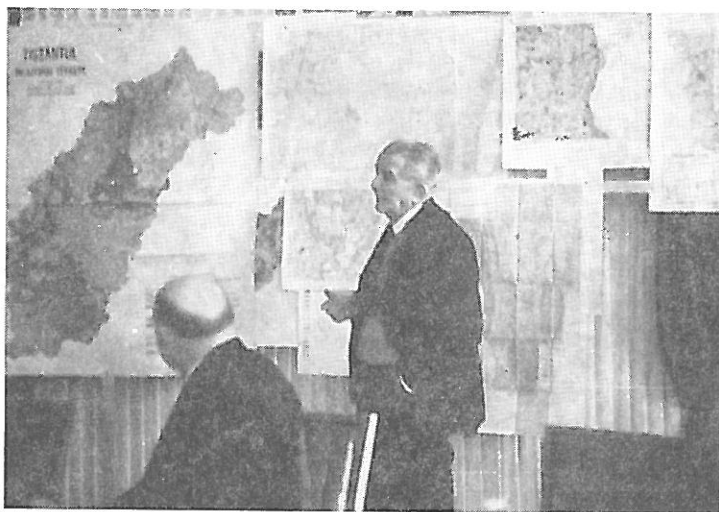
Még a térképezés be sem fejeződött, már megkezdte egy-egy nagyobb terület értékelését, a tudományos ismeretek gyakorlati alkalmazásának érdekében. A Tiszántúl, a Duna-Tisza köze, az Északi hegyvidék és a Dunántúl feldolgozása követték egymást. Először 1 : 75 000 léptékű tájtermesztési térképekben vonta össze az átnézetes talajismereti térképek anyagát, majd ezekből 1 : 200 000-es összefoglalást készített. A szöveges értékelésben, amelyek a tájtermesztési térképek esetében sajnos csak kéziratos formában jelentek meg, a talajviszonyok növénytermesztési értékelésén kívül az éghajlati tényező és a földtani felépítés szerepét is tekintetbe vette, ez utóbbiakat BERÉNYI DÉNES, illetve SÜMEGHY JÓZSEF segítségével.

Kimagasló érdeme, hogy a tájtermesztési térképeken nagyobb, komplex területeket is elhatárolt és ezzel megvetette a természeti tájak talajtani elhatárolásának alapjait.

Felismerte, hogy mily nagy tartalékok rejtőznek a természeti viszonyokhoz alkalmazkodó mezőgazdasági termelésben és ez vezette az „Agrotechnika tényezői és irányelvei” című könyvének megírásához. Ezt megelőzően azonban a Földművelésügyi Miniszter számára készített egy térképsorozatot, melynek összeállításában MANNINGER G. ADOLF és BERÉNYI DÉNES is közreműködött. Ezeken a térképeken a főbb növények vonatkozásában feltüntette az első-, másod- és harmadrendű termőhelyeket, a talajviszonyok, az agrometeorológiai adatok és az adott növényfélése igényének egybevetésével. Sajnos ez a munka is csak néhány kéziratos példányban készült.

Összefoglalva KREYBIG LAJOS talajtérképezési munkájának eredményét azt mondhatjuk, hogy a *tájtermesztés megalapozása* volt az általánosan új, melyhez számos fontos részeredmény csatlakozott.

Életének második szakaszában tevékenységének középpontjában a trágyázás állt. Ezzel nem azt kívánjuk mondani, hogy a térképezés ideje alatt nem foglalkoztatta volna ez a kérdés, mert ekkor is állított be kísérleteket, gyűjtött termésadatokat, terméselemzést végzett, szaktanácsot adott a trágyázás elveinek tisztázására és azok megvalósítására, csak a súlypont a negyvenes években a térképezés volt. Az ötvenes években terebélyesedett ki a szerves trágyázás és a műtrágyázás érdekében kifejtett tevékenysége. Ekkor irányította a figyelmet a szemcsés trágyák felé, ekkor dolgozta ki a foszfor-savas- és a nyersfoszfátos istállótrágya erjesztés módszerét. Szorgalmazta a szaktanácsadó hálózat kiépítését, a gépállomási kislaborok, valamint az állami gazdaságok laboratóriumainak megszervezését. Kezdeményezője és tevételes megvalósítója volt a „trágyamester” képző tanfolyamoknak. Nem sajnálta a fáradságot az ország különböző részeiben tartott tanfolyamok előadásaira, sem más, a korszerű agrotechnika alapjait ismertető alkalmakra.

1. ábra

Kreybig Lajos az 1953-ban Berlinben, az NDK-ban rendezett talajtérképezési konferencián

Mindenkor részt vett az ország középtávú terveinek kidolgozásában. Irányító tevékenysége érvényesült mind a Központi Állandó Talajjavító Bizottság, mind később a Talajerőgazdálkodási Bizottság elnöki posztján.

Erről az időszakról elmondhatjuk, hogy kísérleti tere az egész ország volt és véleményét a mezőgazdaság minden fontosabb kérdésében kikérték és nagyrészt figyelembe is vették.

A nemzetközi tudományos életben aktívan részt vett. Előadást tartott 1924-ben Rómában a IV. Nemzetközi Agrogeológiai Konferencián. 1927-ben a Washingtonban tartott Nemzetközi Talajtani Kongresszuson a magyar delegáció tagja volt és tevékenységének elismeréseként a Talajbiológiai Szakosztály elnökévé választották. Ekkor mélyítette el kapcsolatait WAKSMANNAL és GLINKÁVAL. 1935-ben az oxfordi III. Nemzetközi Talajtani Kongresszuson tartott előadást a szikes talajok földrajzi elterjedésének törvényszerűségeiről. Ezen kívül számos külföldi meghívásnak tett eleget, előadásokat tartott, intézeteket látogatott meg. Ezek tanulságait gyümölcsoztette saját munkájában és beépítette a szaktanácsadásba is.

Az egyik — sorrendben az utolsó — nemzetközi szereplése volt az 1953-ban Berlinben, az NDK szakemberei által egybehívott talajtérképezési Nemzetközi Tanácskozás, amelyen tartott előadásában beszámolt a hazai eredményekről.

A hazai szakemberekkel igen széleskörű kapcsolatokat tartott fenn. Egy részükkel szoros baráti kapcsolatban állott, ezek közül csak néhány nevet említek, mint FEHÉR DÁNIELT, KEMENESSY ERNŐT, MANNINGER G. ADOLFOT, JÁNOSSY ANDORT, SEDLMAYR KURTOT, de a fiatalabb szakemberek számára is mindenkor nyitva állt.

Számos elismerésben volt része. A Magyar Tudományos Akadémia 1952-ben levelező tagjává, majd 1954-ben rendes taggá választotta, 1950-ben a Kossuth díj ezüst, majd 1954-ben az arany fokozatával ismerték el munkásságát, 1953-ban a Munka Vörös Zászló érdemrenddel tüntették ki.

Ezek a magas kitüntetések azt igazolják, hogy KREYBIG LAJOS tevékenységét a kortársak is nagyra értékelték. Az azóta eltelt közel negyedszázad ezt az értékelést csak megerősítette. A ma feladatainak fényében látjuk elgondolásainak, módszereinek és egész életének előremutató jellegét, a gyűjtött adatok értékét és ha lehet, ezért még jobban becsüljük emlékét.

STEFANOVITS PÁL